СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ НА ПРОЕКТ НА НАРЕДБА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ „ТАНЦОВО ИЗКУСТВО“

№	Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Бележки и предложения	Приети/ неприети	Мотиви
1.	**От Мая Зафирова – директор на 140 СУ „Иван Богоров“, доц. д-р Георги Гаров и Марио Гергинов – заместник-директори учебно творческа дейност,** предложението е получено по електронна поща на 12.02.2026 г.	Настоящата ни позиция има за цел да очертае рамка за успешно придобиване на трета степен на професионална квалификация по описаната професия, както и да очертае ключови изисквания, очаквани резултати и предложения за оптимизация на държавния образователен стандарт (ДОС). В документа са обобщени познания и изисквания, които не са съобразени с учебната реалност и е необходимо да претърпят промени. Също така не е добре да забравяме изградените добри практики досега. Документът включва цял набор от компетенции и очаквани резултати, свързани с танцовото изкуство, но формалното разделение по конкретно (класически танц, български народни танци, модерен танц) е по-скоро повърхностно. Това може да доведе до объркване по отношение на кои части от съдържанието са приложима за дадено направление (танцов стил/вид). Приветстваме възможността за разработване на първия образователен стандарт за професия в областта на танцовото изкуство в средното образование. За всички е важно да се очертаят ясни правила, принципи и насоки за усъвършенстване на професията в контекста на средното образование, като се осигури устойчивост и адаптивност към променящата се образователна среда, световните тенденции на пазара на труда, европейските стандарти и високите изисквания на бранша Това ще спомогне за изграждането на конкурентни и креативни танцови изпълнители, които са готови да се интегрират успешно в глобалния пазар на труда и да допринесат за усъвършенстване на изкуството в България, Европа и света. В контекста на глобализацията и модерните технологии танцовото изкуство се отличава с динамични промени, иновативни подходи и въздействие върху образователните и социални процеси. Налага се обособяване на стандартизирани и гъвкави образователни рамки, които да осигурят качествено и систематично обучение по всички стилове на танцовото изкуство. Ясна е целта да бъде въведен и утвърден национален образователен стандарт за професия „Танцово изкуство“, който ясно очертава профила на завършилите изпълнители, техните компетентности. Професия „Танцово изкуство“ (танцови стилове/видове: класически танци, български народни танци и модерен танц) в рамките на средното		

образование е с перспектива за по-нататъшно участие във висшето образование и развитие в професионални практики.

Трябва да погледнем в перспектива, че заедно трябва да създадем адаптирани обучителни програми спрямо настоящите и да дефинираме в конкретика според вида стил.

Структура и съдържание на ДОС са ясни, но трябва да има точно:

- Ясно дефиниран профил на випускника: знания, умения, компетентности и личностни качества според вида танци, а не да бъдат поставени в общи рамки.
- Области на компетентност: технически умения в танца, артистична изява, художествено и културно образование, двигателна култура, здраве и безопасност, етика и професионална отговорност.
- Оценяване: критерии за текущо оценяване, периодични изпити, национални изпитни програми и проектна работа, адаптивни подходи към различни стилове и степени на подготовка.
- Условия за обучение: оборудвани зали за танци, безопасна двигателна среда, достъп до информационни технологии и иновации, партньорства с академични среди и представители на браншовите организации.

Трябва да има ясен баланс между практическо изпълнение и теоретично знание: осигуряване на достатъчно време за практика, но и за развитие на аналитично мислене и критично зрение към творческите процеси, но не и да се очаква от изпълнителите да правят анализи на произведения и спектакли.

Адаптивност за различни профили на учениците: за ученици, насочени към практическа професия, и за тези, които се стремят към продължаващо образование, като се предлагат гъвкави адаптирани програми.

Възприемане на технологиите: интеграция на световни технологии, дигитални инструменти и базирани на изкуствения интелект подходи, където това е уместно за историческо разбиране, хореография и продукция.

Свързаност между средното и висшето образование: ясно очертани връзки между ДОС и образователните планове на средното образование, както и насоки за продължаващо обучение във висшето образование.

Социално-образователна стойност: развитие на навици за самостоятелно обучение, критично мислене, етика на професията, работа в екип и отговорно поведение.

Творческият екип на 140. СУ „Иван Богоров“ заявява готовност за активна роля в конструктивни промени на проекта на ДОС и за активно участие на специалисти от системата на средното образование, висшето образование и работодателите. Важно е да се създаде за обратна връзка, организиране на консултации, работни срещи и публични обсъждания за

		детайлизиране на съдържанието, методологията и очакваните резултати. Граници на времето и адекватност, налага се да бъдат организирани срещи в кратък срок за обсъждане и финализиране на проектни идеи, с цел по-ефективно адаптиране на ДОС към бъдещите възпитаници. За да се постигнат целите на ДОС трябва да има: • Степен на консенсус между образователните институции, преподавателите и работодателите. • Реализирани пътни карти за професионално развитие на учениците. • Удовлетвореност на учениците и техните родители относно ефективността на обучението. • Адаптивност на ДОС към технологични промени и нови образователни подходи. Творческият екип на 140. СУ „Иван Богоров“ вярваме, че чрез промени на този проект за ДОС за професия „Танцово изкуство“ ще постави стабилни основи за качествено и модерно образование, което да отговаря на световните стандарти и да вдъхновява бъдещите поколения да се развиват творчески и професионално. Искаме този текст да се разгледа подробно и обсъди от специалисти в системата на средното образование, висшето образование и работодателите. Готови сме да организираме в кратък срок среща с авторите и потребителите, за да постигнем консенсус и да обединим усилията си за адекватно и устойчиво внедряване на ДОС в бъдещите възпитаници в професията „Танцово изкуство“. Ще представим предложения за промени, като приложим този текст и отдолу ще са посочени конкретните предложения. **Настоящ текст от проект на ДОС:** Завършилият трета степен на професионална квалификация по професията „Танцово изкуство (класически танц, български народни танци, модерен танц)“ има право да работи в професионални трупи, ансамбли, формации и студия, с които да участва в спектакли, концерти, програми, фестивали, конкурси с национален и международен статут и др., като развиват непрекъснато танцовите си умения, поддържат се в кондиция, необходима за танца, подготвят участието си в различни видове сценични изяви. Те танцуват (и в много случаи съчетават танц, пеене и реч) в цялостни спектакли, отделни фрагменти и танцови форми или в смесени концерти, съчетали танцови, музикални, естрадни номера; в развлекателни, циркови и вариететни програми; в конкурсни програми.	**Приема се**	

		Предложение за промяна: Завършилият трета степен на професионална квалификация по професията „Танцово изкуство“ (класически танц, български народни танци, модерен танц) има право да работи в професионални балетни трупи, ансамбли, формации и студии и да участва в спектакли, концерти, фестивали и конкурси на национално и международно ниво. Развиват изцяло танцовите си възможности и се възпитават да се учат и се развиват през целия живот. Да може да се изпълнява соло или в ансамбъл, комбинация/и с други сценични форми, в цялостни спектакли, отделни фрагменти и смесени концерти, включително в развлекателни, циркови и вариететни програми и конкурси. **Настоящ текст от проект на ДОС:** Правят демонстрации при организиране на семинари или обучение по: 2.3.2. Класически танц – класически танц, класически екзерсис, характерен танц, дуетен танц, съвременни танцови техники, исторически танци и импровизация. 2.3.3. Български народни танци – български народни танци, танци на народите, класически екзерсис и импровизация. 2.3.4. Модерен танц – модерен танц, съвременни танцови техники, джаз танц, класически екзерсис и импровизация. **Предлагаме този параграф да бъде премахнат, тъй като от завършилите третата степен по професия "Танцово изкуство" учат за изпълнители. От тях не трябва да се очаква да организират семинари. Или може да бъде променен по следния начин:** **Предложение за промяна:** Участват в демонстрации по време на семинари или обучение като подкрепа на хореограф или обучител: 2.3.2. Класически танц – класически танц и класически екзерсис. 2.3.3. Български народни танци – български народни танци. 2.3.4. Модерен танц – модерен танц, различни танцови техники, джаз танц и импровизация. **Настоящ текст от проект на ДОС:** Завършилият трета степен на професионална квалификация по професията „Танцово изкуство (класически танц, български народни танци, модерен танц)“ работи както в професионални танцови формации, така и на свободна практика; съдейства на хореографи, педагози-репетитори, сценографи, гримьори, фотографи, специалисти по сценичните костюми и други при подготовката на сценичната изява или участието си в телевизионно предаване, филм и др., като дискутира с тях възможностите и представя собственото си мнение.	**Не се приема** **Приема се**	Предложението за промяна на глагола „правят“ в „участват“ е неприемливо, тъй като професионалните танцьори умеят да демонстрират знания, умения и компетентности, докато участието им не е уточнено дали е активно или пасивно. В конкретния случай се конкретизира активното им участие, чрез глагола „правят“ демонстрации.

		Предложение за промяна: Завършилият трета степен на професионална квалификация по професията „Танцово изкуство (класически танц, български народни танци, модерен танц)“ да може да работи както в професионални танцови формации, така и на свободна практика. Да има изградени умения и навици за съвместна работа с хореографи, корепетитори, сценографи, гримьори, фотографи, специалисти по сценични костюми и други при подготовката на сценичната изява или участието си в телевизионно предаване, филм и др. **Настоящ текст от проект на ДОС**: Завършилият трета степен на професионална квалификация по професията „Танцово изкуство (класически танц, български народни танци, модерен танц)“ се подготвя самостоятелно за всяка роля с педагог-репетитор, като заучава движенията в тяхната последователност, репетира ги, хармонизира движенията с музиката, повтаря отделните движения и части от танца до постигане на лекота и хармония. Информира се за особеностите на епохата и мястото, в които се развива пресъздаваното действие, за да може да пресъздаде образа. Поддържа и развива физическата си форма, като спазва подходящ режим на подготовка, хранене и почивка. **Предложение за промяна:** Завършилият трета степен на професионална квалификация по професията „Танцово изкуство (класически танц, български народни танци, модерен танц)“ да има изградени умения за самоподготовка, изградени умения за физическа, психическа и интелектуална подготовка, както да спазва подходящ режим на хранене и почивка. **Настоящ текст от проект на ДОС:** Завършилият трета степен на професионална квалификация по професията „Танцово изкуство (класически танц, български народни танци, модерен танц)“ проучва възможностите и участва в майсторски класове, семинари и др., за да поддържа високо професионално ниво, съгласно изискванията на Европейската квалификационна рамка, както и нивото на танцовите умения и физическите си възможности. Посещава постановки, концерти, наблюдава представянето на други, практикуващи професията, старае се да е запознат с новите тенденции и съвременни и интерактивни технологии, за да направи оценка на собственото си представяне и да прецени насоките за бъдещото си развитие.	**Не се приема** **Приема се**	Предложението за премахване на голяма част от текста не се приема, защото симплифицира изискванията към уменията и компетентностите на завършилият трета степен на професионална квалификация, което е в противоречие със стремежа на средното професионално образование да създава квалифицирани кадри за пазара на труда.

		Предложение за промяна: Завършилият трета степен на професионална квалификация по професията „Танцово изкуство (класически танц, български народни танци, модерен танц)“ да има изградени навици за проучване на възможностите за участие в майсторски класове, семинари и др., за да поддържа високо професионално ниво, съгласно изискванията на Европейската квалификационна рамка, както и нивото на танцовите умения и физическите си възможности. Посещава постановки, концерти, наблюдава представянето на други, практикуващи професията, старае се да е запознат с новите тенденции и съвременни и интерактивни технологии, за да направи самооценка за бъдеще саморазвитие. **По отношение на описанията в Единиците резултати от ученето виждаме доста неясноти, които са свързани с различните видове, стилове или както е описано направления.** ЕРУ 3. История на музиката/ танца/ театъра/ изкуството **Целесъобразно не става ясно дали учениците от професия „Танцово изкуство“ изучават само „История на танца“? Не става ясно при различните точки за кой стил, вид или направление са отнасят!**	**Не се приема**	Съгласно чл.28 от ЗПОО, (1) Отрасловата професионална подготовка е съвкупност от компетентности, необходими за упражняване на професиите от съответното професионално направление. (2) Отрасловата професионална подготовка се придобива чрез изучаване на учебни предмети или модули и е единна за всички професии от професионалното направление при отчитане на спецификата на всяка професия. За по-висока степен на конкретика в ЕРУ 3 прецизно са описани всички професии от професионално

				направление „Музикални и сценични изкуства“.
		ЕРУ 4. Теория на музикалните елементи В 140. СУ „Иван Богоров“ от 2022г. целенасочено развиваме практика, съобразена с профилите и потребностите на обучението по професия „Танцьор“ – български танци. В рамките на тази практика, вместо учебните предмети „Музика“ и „Изобразително изкуство“, учениците изучават „Теория на музиката“, структурирана в осем последователни части, с ясна приложна насоченост към танцовото изпълнение. Още в 8. клас учениците се запознават с елементарна теория на музиката, включваща основни понятия и дефиниции като тон, шум, музикален размер, времетраене, трайност и др., които са необходими за изграждане на ритмична култура, музикалност и стилова чувствителност – ключови качества за танцовия изпълнител. При анализа на ЕРУ 4 прави впечатление, че частта от заложените изисквания и очакваните резултати са формулирани на създадени, по-подходящи за ученици, обучаващи се по професии в областта на музикалното изкуство. В този си вид те не отразяват в достатъчна степен целта на музикалната подготовка в професия „танцово изкуство“ – да подпомагат танцовото обучение и сценичната реализация, а не да налагат прекомерни и несъотносими към професията изисквания. Обръщаме внимание на необходимостта от съществени промени в съдържанието и очакваните резултати по ЕРУ 4, така че изучаването на музиката да бъде ясно позиционирано като функционално, подкрепяща подготовката за развитие на танцовия изпълнител (ритъм, метрум, темпо, фраза, акцент, музикална форма в пряка връзка с движението), при реалистични и педагогически оправдани критерии за постижения.	**Не се приема**	ЕРУ 4 систематизира вече съществуващи в учебните програми музикално-теоретични знания, които са неразделна част от танцовата подготовка. ЕРУ не въвежда нова, несвойствена област, а залага задължителен компонент от действащата образователна практика. Това само по себе си е представяне на „учебната реалност“.
		ЕРУ 5 Теоретико-методически познания ЕРУ 5 „Теоретико-методически познания“ се констатира съществена неяснота относно обхвата на предвидените знания и умения и тяхното съответствие със средствата на средното образование и с квалификацията „изпълнител“. Формулировки като: „познава принципите и структурата на танцовия урок“, „разбира закономерностите при усвояване на танцовите движения“ и „познава методите и подходите за преподаване в различни танцови направления“ насочва към методическа и педагогическа подготовка,	**Не се приема**	Държавният образователен стандарт не въвежда изискване за упражняване на преподавателска дейност, нито формира педагогическа правоспособност у обучаемите. Заложените РУ са насочени към

		характерна за обучение на хореографи и бъдещи преподаватели, а не за ученици, подготвяни за сценично изпълнение. С оглед на профила на професията е необходимо съдържанието на ЕРУ 5 да бъде прецизирано и приведено към реалните изисквания на танцовия изпълнител: базови принципи на работа в залата, пространствена ориентация, упражнения, стилови особености и технически начини на изпълнение, в степен, която подпомага практическата и сценичната реализация, без да въвежда изисквания за преподавателска компетентност. Считаме, че в този раздел следва да се извърши съществена корекция.		разбиране на процеса на усвояване на движение, ориентация в репетиционния процес, способност за самостоятелна работа върху танцов материал и адекватно взаимодействие с хореограф, педагог-репетитор и сценичен екип. Тези компетентности са в съответствие с изискванията за автономност и отговорност на ниво 4 по Европейската квалификационна рамка и са необходим елемент от професионалната подготовка на съвременния танцов изпълнител. Разграничението между „познаване на методически процес“ и „осъществяване на преподавателска дейност“ е съществено и не следва да бъде смесвано в контекста на Държавния образователен стандарт.
		ЕРУ 6 Артистични и импровизационни умения При ЕРУ 6 В този вид формулировката се създава предпоставка за разширяване на извънредните изисквания на профила на средното професионално обучение за „изпълнител“. Считаме, че създаването на етюди, комбинации и композиционни структури предполага подготовка, насочена към хореографска и авторска дейност, която по своята същност и дълбочина съответства на обучение във висша степен и с	**Не се приема**	Кратките танцови комбинации, импровизационните задачи и сценичните етюди се използват като инструменти за развитие на музикалност и ритмична активност,

		квалификация „хореограф“ – аналогично на констатираните несъответствия при ЕРУ 5. В контекста на професия „Танцово изкуство“ фокусът следва да бъде върху изпълнителските задачи: развиване на импровизационна реактивност в рамките на по-добри параметри (ритъм, темпо, динамика, стил, пространство), музикалност, партньорство и сценично поведение, без изискване за създаване на самостоятелни композиционни произведения. Необходимо да се съдържат и очакваните резултати по ЕРУ 6, за да бъдат преценени така, че да отразяват реалистично целите на средното професионално обучение и профила на изпълнителя. ЕРУ 7 Теоретични знания по професията При ЕРУ 7 „Теоретични знания по професията“ подчертаваме, че теоретичната подготовка е ключов компонент във всяка професия, включително и в подготовката на танцовия изпълнител. За да бъде усвоена пълноценно от учениците и да подпомогне реалната връзка между теория и практика, съдържанието следва да бъде разработено специално за всяко средно образование и за конкретното обучение. Към този момент наличната специализирана литература и използваните източници в значителна степен са ориентирани към висшето образование. Наред с това продължава практиката да се разчитат на остарели материали и лекционни разработки, създадени в първите години на създаване на училищното танцово образование, които не отговарят на съвременната професионална реалност и на нуждите на днешния изпълнител. Необходимо е да бъдат теми, които да бъдат формулирани прецизно, а към тях да се предложи актуална, достъпна и мотивираща литература и ресурси, съобразени с възрастта, практиката и професионалната перспектива на учениците. Само чрез адаптирано и съвременно съдържание може да се формира критично мислещи изпълнители, които разбират понятията и умеят да ги прилагат в репетиционния процес и на сцената. В противен случай съществува реален риск, описан в тази единица, за да доведат до формално „учене на изуст“ без осмисляне и без практическа приложимост.	**Не се приема**	пространствена ориентация и работа с поставения хореографски текст, партньорско взаимодействие, сценично присъствие и най-вече адаптивност. Тези дейности не представляват създаване на хореографско произведение, а формират изпълнителска компетентност, необходима за участие в реален сценичен процес. Изградената методическа и теоретико-практическа връзка се отнася именно за средно **професионално** образование. Тя е такава, защото изискванията и целите се различават от тези, присъщи за общото средно образование. Съвременната професионална реалност има много значими, но в същото време и условни измерения. Някои от тях са: - национални културни - световни културни - методико-практически/приложни. Проектът Държавен образователен стандарт не цели изследователска дейност. Той отговоря на рамки, определени от закона, които се спазват, за да се постигнат

				оптимално заложените методически цели. Формулировката на темите зависи пряко от наличния терминологичен апарат. Той е обвързан със съществуващата методическа литература, описана в библиографична справка в учебните програми, утвърдени от Министерството на културата за служебна употреба от училищата по изкуствата, чиито кадри полагат задължителен държавен изпит за придобиване на средно образование и професионална квалификация в професионалното образование съгласно Националната изпитна програма.
		ЕРУ 8 Практически умения по професията При ЕРУ 8 „Практически умения по професията“ се наблюдава прекомерна общност по зададените изисквания, критерии и описания, които затрудняват еднозначното им тълкуване и прилагане в реалния учебен процес. В този вид не става ясно кое конкретно направление/стил/вид са адресирани очакваните резултати, нито както се отчита спецификата на вашите танцови направления в професията. Допълнителното впечатление прави частично припокриване с други единици резултати от учението, при което отделните акценти се размиват. Това създава риск от неясно разпределение на целите и отговорностите в	**Не се приема**	Обединяващият характер на ЕРУ 8 не е методически пропуск, а пряка последица от нормативното обединяване на трите досегашни професии в една – „Танцово изкуство“. Стандартът е разработен на ниво професия, а не на ниво специализация. В него се формулират минималните

		обучението и затруднява последователното изграждане на изпълнителска техника, стилова култура и сценична готовност. С оглед на това считаме за необходимо ЕРУ 8 да бъде прецизирано чрез ясно структуриране на практическите умения по направления, конкретизиране на критериите за оценяване и разграничаване на съдържанието спрямо останалите единици. Подобната редакция би осигурила по-голяма приложимост, измеримост на постиженията и реална подкрепа за основната цел на обучението – подготовка на компетентен и конкурентоспособен танцов изпълнител.		практически компетентности, които са валидни за всяко от трите направления. Детайлното стилово конкретизиране не следва да се реализира на ниво стандарт. Компетентностният модел предполага взаимосвързаност между знания, умения и нагласи. Частичните пресечни точки между ЕРУ 8 и други единици не представляват методическа слабост, а отразяват интегралния характер на професионалната подготовка. Подобна свързаност гарантира цялостност на подготовката, а не размиване на отговорностите. Разпределението на целите по дисциплини (учебни предмети) се извършва на ниво учебен план и учебна програма.
		ЕРУ 9 Формиране на специфични и сценични компетентности по професията При ЕРУ 9 споделяме разбирането, че е важно учениците да се запознаят с камерните форми на танцуване и да придобият базови познания за танцовата култура на различни народи. Подобна подготовка разширява общата им култура, развива стилова чувствителност и подпомага по-осъзнатата интерпретация на различни сценични задачи.	**Не се приема**	Държавният образователен стандарт. формулира резултатите от ученето на рамково ниво, като определя какви компетентности следва да бъдат придобити. Измерими показатели за постиженията на

		В това време в настоящите формулировки се наблюдава известна неяснота и размиване между очакванията, уменията и критериите за постигане. Трябва да бъде прецизирано чрез по-ясно дефиниране на целите (какво точно трябва да знае и може ученикът), конкретизиране на очакваните резултати според профила „изпълнител“, както и отделяне на измерими показатели за постижения. По този начин единицата ще бъде по-приложима, ще подпомогне реално учебния процес и ще гарантира последователност в изграждането на професионална компетентност. ЕРУ 10 Художествено-творческа дейност При ЕРУ 10 „Художествено-творческа дейност“ обръщаме внимание, че в действащите учебни програми за професия „Танцьор“ български танци недостатъчно целенасочено се формира у учениците култура да мисли сравнително и аналитично по отношение на традиционната танцова и сценичната танцова култура, изградена върху основата на българския фолклорен танц. В резултат често остава неясна границата между традиционната (автентична) практика и сценичната интерпретация, както и художествените принципи, които ги отличават. В тази връзка споделяме утвърдена практика в разширената професионална подготовка на 140. СУ „Иван Богоров“, където разработихме учебен предмет „Български танци на фолклорна основа“, структуриран в седем части. Всяка част запознава учениците както теоретично, така и практически със сценични произведения, създадени на основата на традиционната танцова култура, като акцентът е върху осмислянето на трансформацията от традицията към сцената: движение, стил, композиция, сценична образност и интерпретация от различните региони на България. Считаме, че учениците следват ясно да различават и да могат да аргументират разликите между традиционната (автентична) и сценичната танцова култура, както и да анализират художествените решения, които стоят зад сценичните интерпретации. Това е пряко свързано със създаването на осъзнат изпълнител, който не просто възпроизвежда материал, а разбира стила, контекста и сценичната логика на произведението. Отделно, прието е изявените български хореографи често се повтаря кръг от имена, които стесняват историческата и естетическата перспектива на учениците. Затова е необходимо в теоретичната част да се заложи	**Не се приема**	обучаемите са разписани в НИП. Конкретното тематично разглеждане на трансформацията от традиция към сцена, както и задълбочен сравнителен анализ, са въпроси на учебна програма и разширена професионална подготовка, а не на държавен образователен стандарт. ДОС задава рамката на компетентността, но не може да детайлизира специфичен методически подход за едно от направленията, без да наруши обединяващия характер на професията. В професионалното образование се изучават утвърдени творци като ярки представители на епохи и школи, за да се обвържат историческите познания на обучаемия с конкретен творчески продукт, създаден през съответния исторически период. Всяко училище има възможност да разширява този кръг от имена и да надгражда минимума изисквания за знания, предвидени в

		последователно разглеждане на творците-хореографи от първооснователите до първите двадесет години на двадесет и първи век. Подобно прецизиране на ЕРУ 10 би подпомогнало реалното обвързване на теорията с практиката и би развило критично и аналитично мислене в бъдещите изпълнители – цел, която е съществена за качествената професионална подготовка.		Държавния образователен стандарт.
		ЕРУ 11 Синергично сътрудничество При ЕРУ 11 „Синергично сътрудничество“ се наблюдава, че заложените знания и умения са формулирани твърде общо и оставят впечатление за формално изпълнение на изискванията в държавния образователен стандарт, без да се очертава реален механизъм за прилагането им в практиката. В професията като танцовото изкуство „сътрудничеството“ не е абстрактна компетентност, а ежедневна, измервана и възпитавана чрез конкретни процеси и сценични задачи. Убедени сме, че за да има устойчив успех в подготовката на танцов изпълнител, всяко учебно заведение следва да изгради ясна стратегия за редовни изяви на учениците в различни формати – училищни концерти, фестивали и конкурси, съвместни продукции, участия в културни събития, сценични и телевизионни формати. Именно в такива реални условия се формират дисциплина, отговорност, работна етика, уважение към партньора и отношение към професията, които не могат да бъдат постигнати само чрез описание на резултатите от ученето. В тази връзка споделяме установена практика в 140. СУ „Иван Богоров“, където създадохме учебен предмет „Сценичен грим, прическа и костюм“. Чрез него учениците изграждат култура на сценичното чувство и уважение към публиката и сцената, като усвояват основни принципи за професионална визия, съобразена със стила, жанра и характера на изпълнението. Наред с това се възпитава и умението за работа в екип - координация с ръководители, сценични екипи, гримьори, фризьори, технически персонал и медийни партньори при подготовка на концертна дейност и участие в публични и телевизионни формати. Считаме, че ЕРУ 11 следва да бъде доразвита с по-конкретни, приложими и измерителни показатели за постижения, които отразяват реалната динамика на професията: работа в ансамбъл, балет, професионална формация и партньорство, комуникация и изпълнение на задача в срок, спазване на репетиционен и сценичен режим, взаимодействие с различни професионални екипи и участие в реални сценични продукции. По този начин	**Не се приема**	ЕРУ 11 е рамкова единица, която формулира универсални компетентности за професионално поведение в творчески процес: дисциплина, етика, комуникация, работа в екип, спазване на режим и взаимодействие с професионални роли. Тези компетентности по своята същност са **трансверсални** и не могат да бъдат редуцирани до един набор от конкретни „сценични задачи“, валидни за всички училища. Всяка институция ги реализира чрез различен набор от форми, според профил, ресурси, сцена, партньорства и регионална културна среда. Твърдението, че общите формулировки водят до „формално изпълнение“, не може да бъде аргумент срещу стандарта. «Неформалното» изпълнение на ДОС се

		единицата ще има действителна стойност за подготовката на учениците и ще подкрепя основната цел – формиране на отговорни, подготвени и професионално ориентирани танцови изпълнители. Уважаеми г-н Вълчев, С изложените по-горе бележки по отделните точки ще се създаде предпоставка за реален и конструктивен диалог с авторите на проекта на наредбата. Споделяме Вашето виждане, че професионалното образование следва да бъде ефективно и да подготвя кадри, които отговарят на изискванията на пазара на труда и имат практическа приложимост върху придобитите компетентности. Творческият екип има конкретни предложения за промени в учебните планове, учебните програми, както и в националната изпитна програма. Екипът на 140. СУ „Иван Богоров“ е в готовност да организира в кратки срокове среща и работещ формат със сродни училища, представители на висши училища и работодатели, с цел координация на позициите и формулиране на общи, устойчиви решения.		осъществява от професионални педагози, добри училищни практики и адекватно училищно управление, а не чрез нормативно „разписване“ на училищна стратегия на ниво ДОС.